

Poštovane dame i gospodo,

nakon što je prije dvije godine u Zagrebu obilježena stota godišnjica rođenja Vladimira Preloga, izuzetno mi je drago što sada, o desetoj obljetnici njegove smrti, sveučilišna zajednica u Pragu odaje počast tom velikanu hrvatske, češke, europske i svjetske znanosti.

Ljubav prema znanosti koju je odmalena iskazivao u Zagrebu i Osijeku, Prelog je dalje razvio upravo ovdje, na Kemijsko-tehnološkom fakultetu u Pragu.

Njegova genijalnost je kasnije prešla češke i hrvatske granice, te se preko Švicarske razgranala po cijeloj Europi i svijetu.

No, kao i mnogi drugi Hrvati prije njega, Prelog je svoje formativne godine proveo u Pragu i time postao nezaobilazno ime u povijesti hrvatsko-čeških odnosa.

Ti odnosi, koji sežu duboko u povijest, zahvaljujući ljudima poput Vladimira Preloga, razvili su se u istinsko i duboko prijateljstvo.

Prve češko-hrvatske kulturne i znanstvene dodire možemo pronaći već u srednjem vijeku, kada je češki kralj Karlo IV. u Pragu osnovao samostan, u koji je doveo benediktince glagoljaše s hrvatskog otoka Pašmana.

Hrvatsko-češka suradnja, koja se razvila tijekom stoljeća, ostavila je trajan trag i u europskoj kulturi. O tome svjedoči primjer petojezičnog rječnika hrvatskog enciklopedista Fausta Vrančića, kojeg je u svom drugom izdanju praški benediktinac Peter Loderecker proširio na sedam najvažnijih europskih jezika. Među njima, dakako, bili su češki i hrvatski.

Na hrvatskom i češkom su se za vrijeme Austro-Ugarske sporazumijevali naši pjesnici, znanstvenici i političari.

U to doba, kada su naše zemlje bile u istoj državnoj zajednici, cijela plejada vodećih osoba iz hrvatskog kulturnog i društvenog života, od Augusta Šenoe do Stjepana Radića, pronašla je upravo u Pragu mjesto inspiracije za razvoj misli o pravu svakog naroda na slobodu i samobitnost.

Danas Hrvatska i Češka uživaju u blagodatima te slobode i ostvarenog državnoga prava.

Danas su Hrvatska i Češka, na temelju tog bogatog i povijesnog prijateljstva, spremne također pridonijeti izgradnji zajedničkog europskog doma slobode, mira i napretka.

Spremne su izgraditi Europu gdje će prevladati načela suradnje, solidarnosti i tolerancije. Europu u kojoj neće nikada više biti mjesta za nove konfrontacije, niti bilo koji oblik radikalizma i ekstremizma.

Hrvatska i Češka su spremne izgraditi takvu europsku budućnost jer su svjesne vlastite i zajedničke europske povijesti, koja je obilježena velikim tragedijama, ratovima, posezanjem za teritorijem, te sustavnim ugnjetavanjem slobode u ime totalitarnih ideologija.

Dame i gospodo,

kad govorimo o hrvatsko-češkim odnosima u kontekstu šire europske dimenzije, upravo životni primjer ovog hrvatskog nobelovca s praškog sveučilišta, koji je sam sebe nazivao građaninom Europe, može poslužiti kao podsjetnik za bolje shvaćanje europske prošlosti i putokaz za izgradnju europske budućnosti.

Kao dječak, Prelog je u Sarajevu bio svjedok ubojstva austrijskog prestolonasljednika princa Ferdinanda i početka dotad neviđenog ratnog razaranja ogromnih razmjera.

Već kao zreo čovjek i poznati znanstvenik, Vladimir Prelog je dočekao Drugi svjetski rat u Zagrebu, iz kojeg je morao pobjeći nakon njemačke okupacije. Još jednom je napustio domovinu i utočište je našao u Švicarskoj, gdje je ostao za vrijeme još dva rata - onoga Hladnoga i onog nametnutog rata protiv hrvatske slobode devedesetih godina.

No, Prelog je također doživio demokratske promjene u Europi.

Doživio je procvat Zapadne Europe na temelju politike pomirenja i ujedinjenja.

Doživio je i demokratsku preobrazbu Srednje i Istočne Europe nakon pada Berlinskog zida.

Doživio je uspostavu neovisne Hrvatske, okončanje ratnog razdoblja mirnom reintegracijom okupiranih područja 1998. godine i time otvaranje puta pomirbe, mira i povratka Hrvatske u okrilje zapadnih demokracija.

Deset godina kasnije, u Hrvatskoj ulazimo u posljednju dionicu tog puta koji nas vodi tamo gdje smo uvijek pripadali, u krug razvijenih i naprednih zemalja Europe.

Upravo za vrijeme češkog predsjedanja EU-om, ulazimo u zadnju dionicu puta koji nas vodi u Europu gdje će hrvatski, češki i ostali europski znanstvenici zajednički istraživati i širiti granice znanosti prema modelu međunarodne suradnje koju je Prelog svojedobno pionirski inicirao.

Stoga, ova je bista, koju danas otkrivamo, znak našeg poštovanja prema Vladimiru Prelogu; ali je istodobno i podsjetnik dubokih veza koje obilježavanju našu prošlost, te hrvatske i češke težnje za izgradnjom europske budućnosti.

S tim mislim vas želim još jednom pozdraviti i otkriti bistu velikog znanstvenika, profesora Vladimira Preloga.